

Let op maagzweren

Tekst: Cees Veldman - dierenarts Advée

Beeld: Twan Wiermans

Er zijn wat trends en ontwikkelingen in de varkenshouderij, zoals een stijgende prevalentie van maagzweren. Er zijn verschillende maatregelen die het risico op maagzweren kunnen verminderen. Maar ook op het gebied van vaccinaties en klebsiella zijn er recente ontwikkelingen.

We worden regelmatig geconfronteerd met bleke varkens aan het einde van de speenperiode en in het begin van de vleesvarkensproductiefase op een gesloten bedrijf. Zowel aan de biggen als de vleesvarkens worden bijproducten gevoerd via een brijvoerinstallatie. De dieren zijn duidelijk bleker dan de hokgenoten, hebben een verhoogde frequentie van de ademhaling, beginnen te slijten, scheiden zwarte teerachtige mest uit en is er veel plotselinge uitval. Het aantal dieren met klinische verschijnselen varieert van 0,5 tot 3 procent.

Uitsluiten van infecties

Bij bleke varkens moeten andere oorzaken worden uitgesloten. Hierbij valt te denken aan *Eperythrozoonosis suis*-bacterie, aalmonellose, brachyspira, wormen en PIA. Uit postmortaal onderzoek van deze bleke varkens blijkt de oorzaak een maagzweer te zijn in meer of minder gevorderd stadium. Bij de dieren die plotseling dood gevonden werden zagen we een maag gevuld met een groot bloedstolsel. Deze varkens zijn vanuit de maagzweer acuut verbleed. Tevens bleek uit onderzoek van de lymfeklieren dat het circo- en PRRS-virus actief in de koppel circuleerde. De biggen werden niet tegen circo, mycoplasma en PRRS gevaccineerd. Een curatieve therapie met multi-vitamine, ruw voer (gehakseld stro) en antibiotica gaf weinig verbetering.

Bij de biggen is een stijging merkbaar in het aantal gevallen van maagzweren.

Oorzaken van maagzweren op een rijtje

De oorzaak van maagzweren is niet altijd eenduidig, maar er is een heel scala aan risicofactoren:

- luchtweg(infecties). Zieke varkens nemen minder voer op en lopen daardoor meer risico op het ontwikkelen van een maagzweer;
- fijngemalen grondstoffen (< dan 700µm). Door de grondstoffen fijn te malen krijg je een betere vertering, wat resulteert in een betere groei en voerconversie. Anderzijds geven fijngemalen grondstoffen minder bescherming van de maagwand tegen het maagzuur;
- stress. Alle vormen van stress bevorderen de ontwikkeling van maagzweren. Infectieziekten zijn reeds genoemd, maar ook huisvesting, klimaat, hokbezetting, watervoorziening, transport en voermanagement, waarbij onregelmatige voertijdstoppen voorkomen moeten worden. Maagzweren kunnen zich in 24 uur ontwikkelen. Onderzoek bij slachtvarkens op het slachthuis laat zien dat er een duidelijk verschil in maagzweren te vinden is tussen dieren die direct na aankomst worden geslacht en dieren die pas na 24 uur (vasten) geslacht worden;
- *Helicobacter pylori*-bacterie. Bij de mens is er een duidelijke relatie vastgesteld tussen de aanwezigheid van deze bacterie in de maag en het ontstaan van maagzweren. Bij de varkens is dit verband nog niet eenduidig vastgesteld omdat de bacterie ook bij varkens zonder maagzweren wordt gevonden. Mogelijk dat er verschillende stammen voorkomen die meer of minder pathogeen zijn;
- rantsoenen met een laag eiwit/vezel-gehalte en hoog energie;
- veel tarwe > 55 procent;
- te weinig vitamine E. Zeker wanneer er producten als onverzadigde vetzuren (oxidatie) worden gebruikt, kan de hoeveelheid vitamine E niet toereikend zijn;
- hoge gehalten aan koper, ijzer en calcium;
- laag zinkgehalte. Bij maagzweren kan het verhogen van het zinkgehalte verbetering geven.
- wei-producten met een lage pH;
- genetica. Kruisingen met een hoge groei en weinig spek zijn gevoeliger voor maagzweren. Aangezien er de laatste jaren is geselecteerd op deze eigenschappen zal de gevoeligheid voor maagzweren toenemen;
- mycotoxinen (en vooral DON) geeft meer kans op een maagontsteking. Minder mycotoxinen in de grondstoffen (geschoonde granen) geeft niet alleen minder kans op maagzweren, maar verbetert ook de algemene weerstand;
- Het persen van het voer (pelletieren) geeft gelatinisatie van zetmeel wat de kans op maagzweren verhoogt. Meel zou dit effect niet hebben.

Stoppen met enten een trend

Het besluit van de veehouder om te stoppen met vaccineren staat niet op zichzelf. Het lijkt erop dat er een tendens is om minder of zelfs geen vaccinaties meer uit te voeren tegen influenza, PRRS en circo. Onder de verschillende erfbetreders - geen dierenartsen - leven diverse inzichten ten aanzien van preventieve vaccinaties. Opmerkingen als 'we vaccineren, maar zien te nog verschijnselen' geven voeding aan het niet meer vaccineren zonder zich af te vragen wat de gevolgen op langere termijn zijn.

De conclusie dat vaccinaties niet werken is meestal gebaseerd op onderbuikgevoel en niet op basis van gedegen onderzoek. Hierbij moet men ook bedenken dat vaccinaties nooit voor 100 procent werken. Het effect van vaccinatie is in belangrijke mate afhankelijk van vele

bedrijfsfactoren. In de moderne varkenshouderij wordt gezondheid en productieniveau bepaald door vele factoren, ziekteverwekkers inclusief. De gezondheidszorg moet zich richten op het reduceren van deze vele factoren. Vaccinaties vormen een belangrijk onderdeel van dit geheel aan factoren, maar als de bedrijfsvoering ervan uit gaat dat vaccinaties alleen voldoende zijn voor een constante stabiele gezondheidstatus, dan kom je bedrogen uit en is de opmerking dat vaccinaties niet helpen in zekere zin waar.

Mijn advies is om opmerkingen/adviezen van erfbetreders met de begeleidende dierenarts te bespreken in een open en constructief overleg. Het gezegde 'twee weten meer dan één' is naar mijn mening zeker waar, maar wel op basis van goed onderbouwde argumenten. ←

Maatregelen

Op het bovengenoemd bedrijf is de individuele behandeling erop gericht om de maagzweren en de gevolgen te reduceren. De infecties werden bestreden met antibiotica en de pijn werd verminderd met pijnstillers. Het voer werd makkelijker verteerbaar gemaakt en de zieke biggen werden

Update *Klebsiella pneumoniae* bloedvergiftiging

In de vorige uitgave van het *Varkensbedrijf* is een ziektebeeld beschreven wat veroorzaakt wordt door een infectie met de *Klebsiella pneumoniae* bacterie.

In de afgelopen maanden zien wij in het veld een langzame toename van dit ziektebeeld. Samen met andere dierenartsenpraktijken en de Gezondheidsdienst volgen we de ontwikkelingen op de voet. Het ziektebeeld en de oorzakelijke ziektekiem is duidelijk, maar de herkomst van de bacterie nog niet.

Een aantal mogelijkheden met betrekking tot de herkomst van de bacterie worden nu onderzocht. Te weten:

- strooisel (zaagsel+opdroogpoeder) in het biggenest;
- strooisel in de groepshuisvesting;
- zeugenmelk;
- urine.

Tot nu toe hebben we nog geen duidelijke herkomstbron kunnen aanwijzen. De behandeling richt zich op het elimineren van mogelijke infectiebronnen en antibiotische behandeling van biggen in de risicoperiode. Onderstaande maatregelen moet je in acht nemen bij *Klebsiella*-problemen:

- Geen zaagsel, jute zakken en strooisel gebruiken.
- Geen melk of vergelijkbare producten bijvoeren aan de biggen.
- Gebruik schone injectiemiddelen en preparaten. Per toom een nieuwe naald gebruiken en per worpweek of batch een nieuw, onaangebroken flesje.
- Reinigen en ontsmet de kraamstal en materialen.
- Het wel/niet wassen van de zeugen voor het werpen lijkt geen effect te hebben, maar mijn advies zou zijn de zeugen wel te wassen voor het werpen. ←

De conclusie dat vaccinaties niet werken is meestal gebaseerd op onderbuikgevoel en niet op basis van gedegen onderzoek. Hierbij moet men ook bedenken dat vaccinaties nooit voor 100 procent werken.

apart gelegd, zodat ze voldoende tijd en ruimte hadden om te eten. Naast het aanbieden van extra water, werd er ook meer ruwvezel in de vorm van gehakseld stro en maïssilage verstrekt. Het geven van graszoden bleek ook effectief te zijn.

Als preventieve maatregel is gekozen om geen wei-producten meer te gebruiken en de verteerbaarheid van het voer in de eerste zes weken te verbeteren. Tevens is de watervoorziening nagekeken opdat de dieren naast de brij vlot extra water op kunnen nemen. Het toevoegen van grof gemalen gerst (15 procent) van de totale hoeveelheid gerst (ipvs 2016) werkt preventief ten aanzien van het optreden van maagzweren. Het gebruik van antacida (Rennie) of maagzuurremmers (Omeprazole) is voor de praktijk nog niet toepasbaar. Ook is het advies weggelegd om te starten met vaccinaties tegen PRRS en circo, ondanks dat het bedrijf een half jaar eerder besloten had om te stoppen. De virussen rustig krijgen had echter prioriteit.

Mocht u dezelfde symptomen waarnemen in de stal als op het casusbedrijf het geval was, dan heeft u een leidraad waarlangs mogelijke oplossingen liggen.

Advee

Ter afsluiting wil ik nog vermelden dat alle varkensdierenartsen van DAP Horst samenwerken met andere praktijken onder de naam Advee. Advee-dierenartsen is een grote landbouwhuisdierenpraktijk met 2 hoofdvestigingen, in Ysselsteyn (Limburg) en Heeswijk-Dinther (Noord-Brabant). Mijn nieuwe collega's en ik verheugen ons erop om u in het vakblad *Varkensbedrijf* op de hoogte te houden van actuele zaken in de varkenshouderij. ←